

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 4 krone,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 3 krone.

Vredništvo in upravnništvo Komenskega (Poljske) ulice št. 12.

Petje o rimskem romanju slovenskih cecilijancev v sv. letu.

(Konec.)

Gak je bil začetek naše pobožnosti v Rimu. Nadaljevalo se je 5 dni. Vsak dan je bil okoli 8. ure zjutraj slovesen vhod v eno izmed 4 določenih cerkva, potem sv. maša, katero je daroval premil. knez in škof. Pri sv. maši se je pelo iz Cecilije, potem kratka pridiga o tvarini, katero je ravno cerkev ali kraj podal, še ena pesem in razšli smo se po oddelkih, ali tudi skupno ogledali si znamenitosti v obližju. Krog ene popoldne smo prišli na svoja stanovanja. Ob 3. zopet na drugo stran: slovesna procesija v cerkev, pete litanije, razlaganje dotičnih krajev, ogledovanje posebnosti po okolici. Da smo bili v katakombah, obiskali grob sv. Cecilije in tam peli njeno himno, da smo tudi molili in peli v krasni kapeli sv. Cirila in Metoda, v cerkvi sv. Klementa, se razume, saj to so za Slovence znameniti kraji. Krog $1\frac{1}{2}$ ure zvečer smo bili zopet doma.

Kako je ugajalo naše petje v večnem mestu Rimljanom, drugim romarjem in domačim?

Omenil sem že, da so vsi drugi romarji tudi peli, a vsi le enoglasno, mi pa vselej čveteroglasno, le v Campo santo enkrat po sv. maši smo peli cesarsko pesem enoglasno s spremljevanjem orgel. Če se prav spominjam, napravil jih je Sauer iz Ingolstadta, krasno delo, marsikateri register me je spominjal Goršičevih del, le njegovega „unda maris“ nisem mogel dobiti, sicer pa precizna intonacija, vsaka poteza ima svoj karakteristični znak, pedal markanten, skoraj premočen za tako cerkev.

Ravno umetno čveteroglasno petje je tako zanimalo navzoče, da so nam v raznih jezikih kazali svoje priznanje. Žalibog, da ne razumem angleščine, ker ti resni ljudje so z glavo in besedo povedali, da jim je všeč. Že tretji dan v jutro prideta k pevovodji knezoškof in rimski duhoven drd. Veroušek. „Vi ne veste, kako hvalijo v višjih krogih, kakor tudi drugi romarji slovensko petje! Nekaj novega jim je pri cerkvenem petju umetna harmonija poleg mične melodije. Ker požete v mešanem zboru, govore, da imamo sikstinsko kapelo na razpolago.“ — Sikstinska kapela je namreč najboljši cerkveni zbor, ki poje v papeževi sikstinski kapeli ali ob posebnih slovesnostih pri sv. Petru.

Slišali so se res vsiklki med italijanskimi romarji „che noi siamo felici, per sentir la scuola Sistina“! Večkrat pride kateri k pevovodju s ponižnim vprašanjem: „dónde?* Od kod ste? Siamo Sloveni. Slovenci smo. Ne vemo za Slovence. — Siamo Slavi. — A Slavi! Te poznajo, seve le po imenu. A che bella armonia, che dolce melodia, che voi avete! Kako krasno harmonijo in milo melodijo imate! Ne gre jim v glavo, da je ta zbor le sedaj zedinjen, da doma po različnih korih pojo nekateri izmed pevcev. Menijo le, da smo za drag denar najeli veliki pevski zbor kake stolnice. Le ko bolj opazujejo pevce in vidijo razne stanove, pevke gosposke in priproste, nazadnje verjamejo. „To je narod, ki stoji na precejšnji stopinji omike, da goji tako cerkveno petje v svojih farah!“ Tak poklon se večkrat ponovi. Sv. mašo imamo navadno v kaki stranski kapeli, katero zasede 800 Slovencev, a za nami stoji več stotin tujcev, ki vstrajajo do konca maše pri nas radi petja, če tudi je njim čas tako na kratko odmerjen, kakor nam.

V cerkvi sv. Pavla zunaj mesta smo imeli pete litanije in pri vstopu smo peli himen od sv. Petra in Pavla. V stranski ladiji so glasno — kakor Italijani znajo — peli latinske litanije. Kmalo se od njih k nam pridruži veliko množiče. Ko smo končali, gremo v zakristijo poljubiti one verige, v katere je bil vklenjen apostol narodov. Duhoven v roketu in štoli daje poljubovati železne verige. Zagleda našega pevovodjo, pevce in pevke krog njega. „A to ste vi, ki znate tako lepo peti?“ nas pozdravi. Recite, naj le vaši ljudje pridejo sem, da so prvi na vrsti, a pevci počakajte, da vam dam kaj za spomin kot nagrado za mile vaše melodije.“ Italijani se drenjajo naprej, a odločen glas duhovnikov: „potrpite, da pridejo zdaj ti na vrsto“, jih ustavi, da Slovenci kmalo opravimo. Odloži štolo ter gre v stransko sobo, iz katere nam kmalu prinese lepe podobice, katere razdeli med pevke in pevce. „To vam za spomin, srečno potujte v svojo domovino, dal Bog da, bi se enkrat zbrali krog sv. Pavla pred nebeškim sedežem, tam bomo tudi veselo prepevali. Z Bogom!“ Že hiti po svoj ornat, da bi postregel drugim romarjem, ki kar v gručah silijo v zakristijo.

Vrhunec priznanja je dobilo naše petje pri slovesni avdijenci dne 29. aprila. Dovoljeno je namreč romarjem peti, ko po slovesnem blagoslovu papež pred altarjem zaslišujeje adrese ali sprejemajo one, ki imajo posebno dovoljenje poljubiti svetinje. To traja navadno dobre pol ure; Belgijci so že peli pred prihodom sv. Očeta, ko so se romarji uvrstovali v svoje oddelke. Prvi naj bi peli Nemci iz Avstrije in sicer dve kitici znane „Grosser Gott, wir loben dich“, takoj za njimi Slovenci. A komaj Nemci nehajo, že začno Italijani. Menda niso vedli, da smo Slovenci tu, ki imamo dovoljenje peti; ali ker smo v istem oddelku z Nemci, so lahko mislili, da smo vsi Avstrijci le Nemci. Pustimo jim dve kitici odpeti, tedaj pa naglo začnemo mi četveroglasno papeževo himno. Bil je polnoštevilen zbor na čelu vseh slovenskih romarjev. Slovesen trenutek, neko tekmovanje med narodi, visoka akustična cerkev, vse je vplivalo na pevce, da se navdušeno, a na znanje točno pazeči peli. Šumenje po cerkvi preneha, celo pevci iz siksinske kapele, ki stoje na stopnjicah papeževega altarja in so ravno prej odpeli latinske litanije pred papeževem blagoslovom, se obrnejo proti nam,

poslušajo pazljivo in z glavo in besedo kažejo, da jim vgaja. Odpojemo dve kitici in prenehamo. Druge pesmi nočemo koj začeti, da bi se nam ne očitalo da izzivamo druge narode, ali da se hočemo skazovati. Nemci sedaj silijo: zapojmo še Nemci! A nekateri glasbeniki med njimi jim branijo: „Schweigen wir, blamieren wir uns nicht, die werden wir nicht erreichen!“ To je slišalo več naših romarjev in res Nemci niso več peli. Pavzo porabijo Ogri, a ko oni nehajo in je nekaj časa molk, pričnemo zopet mi in sicer Angelikovo „Ti o Marija“. Dve kitici je dovolj, zopet prenehamo, a noben narod se več ne oglasi. Porabimo to priliko, da zapojemo veselo majevo „Že slavčki žvrgolijo“. Posebno konec pesmi je veličasten. V nasprotnem gibanju se razvija septimni akord, basi imajo visoko kontra-melodijo, to oni vedo, zato *ff* s povdarkom markirajo, zadnji odstavek *pp*, bolj ritardando kot refrain. Vse to prevzame, vse tiho poslušaj, le šepetaje vprašujejo, kateri narod zdaj poje.

Ravno smo skončali dve kitici in avdijenca je pri kraji. Papeža vzdignejo in ga počasi nesejo proti nam. Burno pozdravljajo, z robci mahajo romarji. Ko pridejo prav do nas, doni krepak živijo iz 800 grl. Sv. Oče so prej sedeli na stolu, le sem pa tje vstali in blagoslovljali. Memo nas so stali celi čas z levico se opiraje na stol, z desnico pa blagoslovljali nas. To je trenutek, ki prešine vsakega, ki mu zvabi nehote solze ginenja v oči, naj bode še tako trdega srca. Le prehitro nam ga odneso, poldne je že ko zapuščamo cerkev sv. Petra.

Zadnji dan gremo še enkrat k sv. Petru za slovo. Ob $1/27$ je sv. maša v kapeli sv. R. Telesa. Tu imamo že šmarnice, ker je ravno 1. maja; konec maše zapojemo še papeževo himno in zahvalno pesem, s tem smo zvršili svojo pobožnost po Rimu. Pred cerkvijo nas že čaka 150 voznikov, da nas popeljejo naravnost na kolodvor. Da bi se kateri predolgo ne zamudil in ne zaostal gre pevovodja zadnji iz kapele. Pri vratih stojite dve dami nas opazevajoč. Questi sono Tedeschi (Nemci so), opomni ena. Non, noi siamo Slavi, se jima odgovori. Predstavita se, da ste iz Milana, kjer imajo krasno stolico in izborno cerkveno petje, a tako milo, tako melodijozno in harmonično, tako pobožno iz srca se v Milanu ne poje, kakor ste nas slišali. Hvala Vama na priznanju! To so bili pevci iz dežele, delujoči na različnih farah, tako se pri nas sploh poje na kmetih in po mestih. „Oj kako muzikaličen narod ste, na kaki stopinji je vaše ljudstvo, ako priprosti ljudje tako vbrano pojo!“ Rad bi se še ž njimi pogovarjal o glasbi, a naši romarji so že pri vratih, treba hiteti, da bode zunaj vse v redu. Poklonimo se želeč si, da se v nebeškem Rimu z angeljskem korom združimo.

Da smo na potovanji tudi narodne peli, se razume; štirikrat je bila za to prilika. V naši obednici stal je pianino. Saj se nismo mogli vzdržati, da bi ne poskusili kako poje. „Po jezeru“ zapojemo s spremljevanjem in glej, že nam ploskajo v sobi in na ulici. Radi soparnega večera so bila okna odprta in polno glav vmes, tudi otročje, so zastrle okno. Ko je šel drugi večer pevovodja po opravih čez ulico, kjer je stanovalo več Ogrov, obsuli so ga otroci in nekaj odrašenih in mali paglavci so se mu po domače kar obesili na roke in ga radovedno popraševali, boste li danes tudi igrali na glasovir, boste tudi

pele? Le potrpite razposajenci, boste že dočakali, saj ste še mladi, jih je potolažil.

Dvakrat smo pele pri zabavnem večeru v dvorani „palazzo Pamphilj“. Na dan avdijence je bilo nekaj sto Nemcev zbranih, ki so dospeli z dunajskim vlakom. Trije škofje in več aristokracije je bilo navzoče. Da smo slovensko glasbo častno zastopali, se razume, saj je naš vladika v govoru omenil, da je naprosil pevce svoje škofije, da bodo današnji večer kratkočasili navzoče s slovensko pesmijo, na kar mu je bravo klicala polna dvorana. A kaj se hoče, ko čas tako naglo beži, takoj je 11. ura in do stanovanj imamo pol ure hoda. Hajdi domu, ker zjutraj bo treba zgodaj na noge.

Ko smo šli na cerkev sv. Petra smo se po kupoli in strehi razgubili in pomešali med druge narode. Kako sklicati Slovence, da se jim dajo še zadnja navodila? Vpij še tako glasno, te ne bodo slišali, petje pa bode opozorilo.

Par narodnih zapojemo in kmalo je 600 Slovencev krog nas, da se jim pove, kako drugi dan odrinemo proti domu. Nekaj jih namreč hoče še ostati v Rimu, ali se podajo še drugam, 600 pa se jih vrne skupno s posebnim vlakom na Slovensko.

Spis moj je narasel morda na preobširno. Veliko bi še lahko pisal o našem petju, a naj zadostuje. Vsih ugodnih kritik in priznanj bi ne mogel zabilježiti. Tudi domači naši romarji so se čutili kot na domačih tleh, ker so poslušali znane popevke. Marsikateri možak je stopil k pevovodju in se zahvalil posebno radi petja in kaka mamka je prišla in svoj „Bog Vam plačaj za ta užitek“ ponovila s solznimi očmi.

Cecilijanci! Bi bilo pa vse to mogoče, ko bi se mi ne trudili s poučevanjem? Kaj bi nam koristila Mohorjeva knjiga Cecilija ali Pesmarica ko bi se pridno ne rabila, ter morda v kakem kotu zaprašena ležala? Tu se je pokazalo naše delo in naš trud. Da, sad našega napeva je triumfoval ravno ob letošnjem rimskem romanju. Nek skušen gospod je opazoval narode, videl po mestih toliko umetnij, pa je vskliknil: „Zdaj vidim kako mal in reven narod smo Slovenci; hvala Bogu, da jih vsaj v cerkvenem petju prekosimo!“ Da factum je in ostane, da smo v petju nadkrilovali vse druge romarje, katerih je bilo ob času našega romanja po Italijanskem vsaj 40.000 iz vseh delov sveta. In lahko rečem s ponosom: *To je delo nas Cecilijancev.*

Koliko zabavljanje smo vžili v zadnjih 20 letih, odkar se je pričelo bolj živahno gibanje na polju cerkvene glasbe! Vse mogoče primke so metali na nas, a mi smo šli tiho svojo pot. Da smo prav imeli je živ dokaz naš nastop po Italijanskem. Ako bi kdo dvomil nad tem, kar sem poročal v dopisu in bi menil, da sem morda preveč hvale dajal petju, naj le povpraša kakega romarja, ta mu bo lahko še bolj natanko povedal, kakor poročevalec „C. Glasb.“-a ki je stal vedno sredi pevcev in ni mogel slišati vseh različnih laskavih opazk glede našega petja.

Delajmo neumorno še naprej za mili naš narod slovenski! Ne plašimo se, ko se nam vrže kaka zabavljska, ali kak „krepak izraz“ („šlager“) smeši naše delo. Zabavljati je zelo po ceni, zato se ni treba niti učiti niti delati;

podirati je lahko, težje pa zidati, z blatom se lahko omeče kdo, zato ni treba posebnega napora; a le delo, delo sad rodi, delo prinese plačilo, delo nakloni krono. Toraj na delo!

y.

Kateri faktorji ovirajo pri nas napredek prave cerkvene glasbe?

Piše Fr. Kimovec.

(Konec.)

Stem pa, da kdo poišče pevke, še ni konec vsemu; najhujše se še le začne: treba je tudi podučevati. Tu se pokaže organist, ali je mož na svojem mestu. Ako se mu to ne ljubi, ako tu izgubi potrpežljivost, je zastoj vsako delo, nič posebnega ne bo dosegel. Ako se organist drži vedno černo, se vedno huduje nad pevci, češ da mu ne naredo nobene stvari prav, mu nazadnje lahko vsi uidejo; zakaj kmečke pevke so ponavadi precej občutljive; često je mala graja v neprikladni obliki in o nepravem času dovolj, da ti uide najboljša moč. Seveda s tem ne rečem in nečem trditi, da imajo dekleta prav, ako tako delajo; toda žalostna resnica je, da je tako, in zato se mora organist posebno pri podučevanju na to ozirati. Posebno začetkoma je treba paziti na vsako besedo, zakaj z grajo se kaj malo doseže. Ako je treba kaj grajati, se mora napraviti vedno le od strani, najbolje pri hvali, n. pr. „Že gre, je že dobro; morda bo takole še boljše, le pazite, boste videli, da je res.“ Na tak način se vzbuja v pevcih veselje in želja po napredku; z druge strani se jim pa nenaravnost pove, da prvo ni bilo kdovekako dobro in pravilno. Saj tudi priprosti ljudje pogosto kaj fino čutijo in hitro spoznajo, na kaj si jih hotel mimogrede opozoriti. Na tak način se ohranijo pevci pri dobri volji in imajo čedalje več veselja za petje. Organist pa sam sebe obvaruje mnogoterih sitnosti in si prihrani marsikako nepotrebno in bezplodno delo. Kar namreč človek dela z veseljem, navdušenjem, to mu gre vsaj še enkrat hitreje od rok. Seveda pri tem treba veliko dobre volje, veliko previdnosti in zatajevanja samega sebe, pred vsem pa polno mero potrpežljivosti; pa saj vse to obilno poplačajo krasni uspehi.

Prvo podučevanje je največjega pomena za razvoj pevčev kar takih. Na prvih začetkih sloni vsa lepota in pravilnost poznejšega petja. Kar in kakor se nauče tu, tako pojo pozneje vedno in razvade, ki si jih nabere začetkoma oziroma, ki jih ne opuste začetkoma, jim vedno ostanejo in nedostatki se čedalje bolj bohotno razvijajo. Od začetka je odvisno lepo izgovarjanje in lepo predavanje. Zato pred vsem potrebno navaditi pevce lepega, čistega izgovarjanja besedi, zlogov in posameznih samoglasnikov brez lokalizmov, brez zategovanja in zavijanja ali presekanja. Dokler organist tega ne doseže, ne kaže iti naprej. Seveda je to težavno in da veliko dela; prav zato pa navadno vsakdo brž hiti in se trudi, da bi naučil pevce zadeti. Pri tem pa pusti vse drugo v nemar, za predavanje in izgovarjanje se ne zmeni. In pevci mu tudi zadenejo; a to samo ne naredi zbora dobrega. Lahko kdo prav dobro zadene,

pa je vendar lahko slab pevec. In zakaj? Zato, ker ne zna fino, lepo predavati, ker ne zna glasu lepo artikulirati.

Posebno skrb mora organist tudi obračati, da se ne vgnezdí v pevcih oni napačni in neprijetni portamento, ki tako kazi petje, ono grdo vezanje in potegovanje posameznih intervalov, ki človeku pretresa živce in mozeg. Pač morda ugaja ta „ginljivi“ portamento ljudem neuglajenih ušes in izprijenega ukusa, a v resnici, estetično lepo ni to. Na to napako je treba posebno zato paziti, ker jo zavozijo vanjo tudi pevci, ki sicer pojo vsestransko dobro, dovršeno.

Končno naj mi bo dovoljeno opozoriti na vzvišenost organistovega opravila, kar se je že pri raznih prilikah poudarjalo. Sv. cerkev je v prvih časih krščanstva ustanovila poseben red lektorjev; ta red je eden izmed četrterih nižjih redov, ki jih prejme klerik kot pripravo na vzvišeni mašniški poklic. Glavna naloga lektorjev je bila brati v cerkvi vernikom oddelke iz sv. pisma in pri službi božji prepevati svete himne in psalme. Pri gotovih bogoslužnih opravilih ni smel nihče drugi peti kot edino le lektorji; tako veliko važnost je cerkev prisojala cerkvenemu petju. In še danes je cerkev istega mnenja kar potrjujejo razni odloki cerkv. zborov, kongregacije za sv. obrede (S. R. C.), partikularnih škofijskih določil.

Organist je med vsemi verniki v najtesnejši zvezi z altarjem, s sveto daritvijo. Iz te tesne zveze pa sledi to, kar je rekel Gospod v stari zavezi vsem onim, ki so se mu bližali: Sancti estote, quia ego sanctus sum.¹⁾ Neustvarjena svetost božja terja svetost od vseh, ki se Mu bližajo.²⁾ Ko se je Mojzes na gori Horeb bližal gorečemu grmu, mu je Bog iz njega ukazal, naj sezuje svoje čevlje v znamenje, kako čist se mora bližati Gospodu, zakaj kraj ki je na njem stal, je bila sveta zemlja.³⁾ Zato je dolžnost vsakega kristjana stopati pred Gospoda dostojno in s svetim spoštovanjem. „Domus mea domus orationis vocabitur“⁴⁾ je rekel Bog v stari zavezi o tempeljnu: v koliko večji meri veljajo te besede o naših cerkvah, kjer ne naznanja le oblak božje pričujočnosti, ampak kjer imamo na altarju v tabernakeljnu resnično pričujočega Boga samega. Koliko spoštovanje smo mu pač dolžni, njemu, ki pred njim angelji zakrivajo svoja obličja in ga neprenehoma slavé: Svet, svet, svet!... Ali kaže torej na koru za orglami piti, čeprav s pretvezo, da se potem lagje poje, ali je morda primerno čitati na koru časnike in celo take, ki je njih princip ugonobiti, uničiti kraljestvo božje na zemlji, zatreti cerkev in iztrgati vero ljudstvu iz srca. Ali je potentakem umestno in dostojno čitati med pridigo romane? Cerkev je hiša molitve in mi nimamo pravice napraviti iz nje gostilno ali čitalnico. Ne dajmo, da bi Jezus tudi mogel očitati, kakor je očital judom, ki so onečaščali tempelj: „da smo tudi mi naredili hišo molitve jamo razbojnikov,⁵⁾ ali kakor se pritožuje Jeremija (7. 11.): „Ali je ta hiša, ki se je nad njo klicalo moje ime, postala v vaših očeh jama

¹⁾ Bodite sveti, ker sem jaz svet. Levit. XI. 44. 46.

²⁾ Kardinal Manning: Das ewige Priesterthum. 3. str. 27.

³⁾ Exoe. III. 5

⁴⁾ Moja hiša je hiša molitve.

⁵⁾ Marka, 11, 17.

razbojnikov?« Upajmo, da se kaj tega ne godi več na naših korih; zakaj kdor le količkaj pomisli, kje da je, mu kaj takega ne bo padlo v glavo.

To so glavne misli namenjene onim, ki imajo veselje do dela in navdušenje za povzdigo pravega, lepega cerkvenega petja med nami Slovenci. Namen moj je bil pred vsem podati nekako seveda pomankljivo ogledalo, ki se v njem lahko vsak ogleduje, ako hoče odpraviti madeže, morebitne nedostatke, da se tako vedno izpopolnuje za svoje tako vzhvišeno službo.¹⁾

¹⁾ Drugi del tega testavka, kjer se razpravlja o onih, ki se ne marajo ali ne morejo držati cerkvenih določil glede petja, se je žalibog izgubil. Vendar pa nam je g. pisatelj obljubil, da morda o priliki, ko bo bolj utegnil, napiše še enkrat iste misli, ki jih je razvijal v omenjenem drugem delu. Urednik.

Pravila za petje gregorijanskega koral.¹⁾

Poslovenil F. K. L.

Po svojem bistvu je koral — kakor sploh petje — slovesna deklamacija besedila (teksta) v lepi modulaciji in urejenem gibanju. V njem je treba torej upoštevati posebno troje stvari:

1. Besedilo (tekst). To je in mora biti poglobljena stvar. Dobro izgovarjanje besedila je najimunitnejša zahteva za lepo petje koral.
2. Modulacija ali melodija, t. j. lepi red tonov ne gledé na njih zvezo z besedilom.
3. Urejeno gibanje melodije v zvezi s tekstom ali ritem (rhythmus).

I. Izgovarjanje teksta.²⁾

Lepo izgovarjanje teksta je tako imenitno, da je brez njega lepo petje koral nemogoče. Kdor hoče lepo peti, mora lepo in prav izgovarjati besede. Pomni: P o j b e s e d e z n o t a m i r a v n o t a k o, k a k o r j i h i z g o v a r j a š b r e z n o t. To je glavno in temeljno pravilo za petje koral.

Koralov tekst pa se izgovarja prav le tedaj, če se prav govori in deklamuje

1. vsaka posamezna beseda njegova in
2. besede v stavkovi zvezi.³⁾

Izgovarjanje posameznih besed.

Vsaka beseda, tudi vsaka latinska, obstaja iz ednega ali več samoglasnikov (vokalov) in ednega ali več soglasnikov (konsonantov) in se izgovarja

¹⁾ Ta pravila sestavilo je več udov alzacijskega cecilijinega društva in jih na poziv predsednika izdalo v posebni brošurici broječi 16 strani. Predsednik „Cecilijinega društva za škofije Nemčije, Avstrije in Ogrske in Švice“ jih je podal udom v svojem organu „Fliegende Blätter für kath. Kirchenmusik“ l. 1898, št. 6—8. Op. prelagatelj.

²⁾ Vsa pravila o izgovarjanju teksta veljajo seveda tudi za figuralno petje. Kako slabo se vendar izgovarja tekst po nekod — ne samo latinski, ampak tudi slovenski! Kje je vzrok? Največkrat je pač kriv pevovodja, ki se ne briga za „take malenkosti“, da le „drugače gre“. Vem, da je treba vedno opozarjati pevce na take malenkosti, ker jih ti sami prezirajo — morda iz pozabljivosti ali nepazljivosti. Če pa pevec storé to, pa pevovodja ne sme! Si duo faciunt idem, non est idem. Op. prelagatelj.

³⁾ O teh točkah razpravlja vsaka pevska šola. Koliko se je že o njih napisalo po raznih cerkv.-glasb. listih! Tu naj opozorim samo na Dr. Fr. X. Haberl: „Mag. choralis“ §§ 9, 10. Op. prelagatelj.

z nekim naglasom (akcentom). Pevce se mora truditi, da izgovarja in poje vsako besedo in vsak zlog besede prav r a z l o č n o in b l a g o g l a s n o. Samoglasniki povzročajo blagoglasje, soglasniki pa razločnost.

a) S a m o g l a s n i k i.

1. Posamezni samoglasniki kakor tudi njih sestave, — dvoglasniki ali diftongi, se morajo glasiti razločno in čisto, zveneče ali bolj zamolklo, kakor je to že v njihovi naravi, a ne smejo se kaziti z izgovarjanjem po raznih narečjih. (Ponekod se izgovarja n. pr. e jako široko, posebno pri panonskih Slovencih.)

2. Dokler se glasi samoglasnik, mora se glasiti čisto in ne sme spreminjati svoje barvenosti; (dokler se glasi n. pr. a, mora se glasiti čisto kot a in se ne sme spreminjati in približevati drugemu samoglasniku n. pr. o).

3. Prvi samoglasnik pri dvoglasnikih zavzema skoraj celo vrednost tonovo, le na koncu se pridene hitro in kratko drugi samoglasnik; n. pr. la—üdem.¹⁾

O p o m b a. Izgovarjaj razločno: di-é-i, fi-de-i, ne pa: diej, fidej ali (kakor ei v nemščini) diai, fidai. Pomni posebno izgovarjanje besede eleison. Ta beseda ima štiri zloge in se mora izgovarjati: e-lé-i-son, ne pa: elaison.

4. Med dva samoglasnika, ki ne tvorita dvoglasnika, se ne sme vrniti tuj samoglasnik; ²⁾ n. pr. ne: me(i)us ali mejus, ampak: me-us i. t. d.

5. Samoglasnik na začetku besede se ne sme začenjati s kakim tujim glasnikom, ampak izgovoriti se mora čisto in točno; ne n. pr. (n) Amen, ali (h) Amen, (n) Agnus i. t. d.

b) S o g l a s n i k i.

Soglasniki provzročujejo v besedi razločnost.³⁾

1. Izgovarjaj jih torej po njihovi naravi kot trde (p, t, c⁴⁾) ali mehke (b, d, g) zelo razločno. Tega je treba že v navadnem govoru, tembolj pa še pri petju.

2. Izgovarjaj soglasnike hitro in kratko, da ne bodeš preveč trgal zvoka samoglasnikov, ki so pravzaprav nositelji tona.

3. Ako so zveneči soglasniki (l, m, n, r, s)⁵⁾ podvojeni, izgovarjaj jih, da se tudi slišijo kot taki. Izgovarjaj: tol-lis, ne: tolis, il-la, ne: ila, siby-lla, ne: sibyla, hosan-na, ne: hosana, ter-ra, ne: tera.

¹⁾ Polukročec (—) zaznamuje nenaglašene zloge; (tu nenaglašen samoglasnik;) naglašene zloge zaznamujemo z naglasom (!). *Op. prelagatelj.*

²⁾ Slovenci često vežemo dva samoglasnika z „j“. *Op. prelagatelj.*

³⁾ [Trdi mehki in zveneči soglasniki] „tvorijo okostje, mišice in žilice; brez njih so besede le nekaka zmes (eine breiartige Masse)“. Dr. Haberl Mag. chor. § 9, II.

⁴⁾ Za pravilno izgovarjanje c se lahko pove pevcem tole pravilo v verzih:

Izgovori c kot c
pred i, y, e, oe in ae;
če za njim kaj drugega stoji
vedno se kot k izgovori.

Ker sem na deželi že večkrat slišal napačno izgovarjanje, zato pristavljam to opombo.

Op. prelagatelj.

⁵⁾ „Latinski s se mora izgovarjati kot s, sicer se glasi premečko“, (Kienle, pg. 178); torej: hosanna, miserere, ne: hozanna, mizerere.

4. Soglasnikov na koncu besed pri izgovarjanju ne zanemarjaj, temveč jih izgovarjaj razločno, Govori: et, ne pa: e, ali: ed, sunt i. t. d.

c) Naglašanje.

V vsaki latinski besedi je le eden zlog naglašen. Imenitno je to posebno v dolgih besedah: n. pr. *dominatio*nes, *benedictio*nibus i. t. d.; kaj lahko se namreč zgodi, da se naglašata dva ali še več zlogov, kakor: *dóminatío*nes, *bénedictío*nibus.

1. Za naglašanje enozložnih besed ni treba posebnih pravil. (Primeri opombo!)

2. Dvozložnice se naglašajo na prvem zlogu.

3. Besede s tremi in več zlogi se naglašajo na predzadnjem ali pa na predpredzadnjem zlogu, kakor je to zaznamovano v knjigah (v vseh Pustevnih izdajah liturgičnih knjig, pa tudi v izdajah drugih knjigaren) z naglasom (!).

Naglas se more pomakniti le do predpredzadnjega zloga, nikdar pa ne še bolj proti začetku.

Opomba. Naglasa nimajo:

a) Veznice (konjunkcije na početku stavka ali stavkovega dela; n. pr. *Sicut* erat in *principio*, *et* *nunc* *et* *semper*... Besede „*sicut*“ in „*et*“ stopijo nekako v ozadje in se ne naglašajo, da je mogoče tem bolj poudariti naglas sledeče besede.

b) Predlogi (prepozicije) pred samostalnikom ali zaimkom; n. pr. *ad* *té*, *súper* *té*, *proptér* *nós*, *in* *té*, *in* *sé*, *Déum* *dè* *Déo*, *lúmen* *dè* *lúmine*.

c) Oziralni (relativni) zaimki, ki ne stoje na čelu glavnega stavka; n. pr. *Agnus Dei*, *quí* *tóllis*... *Tu es qui ventúrus es*....

Naglašajo pa se vprašalni zaimki n. pr. *Quis est iste*, *quí* *venit de Edom*? *Quis revólvet nobis lapidem*?

4. Beseda se naglašja s tem, da se naglašeni zlog izgovori malo močneje in se nekoliko zategne (podaljša).

Zlogi pred in za naglasom se ne izgovore tako močno in s poudarkom kakor razglašeni zlog, n. pr. *párávit*, *hóminēs*.

Opomba. Nenaglašeni zlogi pa se morajo izgovarjati prav razločno, da jih je mogoče slišati in razumeti. Prav posebno naj se pazi na to pri besedah, naglašanih na predpredzadnjem zlogu. Izgovarjaj: *Dóminus*, ne: *Dóm'nus*, *hómines*, ne: *hóm'nes*, *pédum tuorum*, ne: *péd'm tvórum* i. t. d.

Tudi ni lepo, če se v besedah, ki imajo naglas na predzadnjem zlogu krajša (tako nekako odbije) zadnji zlog, ali pa se brez potrebe daljša; ne izgovarjaj torej: *hóminēs*, ali: *hóminēs*.

2. Deklamacija stavkov.

Teksti gregorijanskega korala niso posamezne besede brez zveze, ampak tvorijo v celoti čudovito lepe molitve sv. cerkve, polne globokih mislij. Velikega pomena je torej takšno predavanje teksta, da se v polni meri izraža njegova vsebina.

Zato pa je najprej neobhodno potrebno da je pevec koral v teoriji in praksi popolnoma večš pravilom za izgovarjanje posameznih besed.

Za izgovarjanje besed v zvezi z drugimi sledé tu še nekateri nasveti in mišljaji.

1. Vsaka beseda se mora izgovoriti za se tako, da se tudi sliši in razume kot taka, t. j. vsaka beseda se mora razločevati od sosedne. Ne govóri torej: Dixidominusdominomeo; kajti iz tega bi se lahko naredile tudi te-le besede: Dixido minus domi nomeo; ampak govóri razločno! Dixit Dóminus Dómino méo.

2. Če se končuje beseda z istim glasnikom kakor se začenja sledeča, morata se ta skrbno ločiti; n. pr. Dixit Dóminus; Qui sedes ad dexteram Pátris; Tu es Sacérdos. — Kyrie eléison; Veni electa mea; erit gloria a Domino; i. t. d. Nikdar pa ne pretiravaj in smeši tega razločevanja.

Glavna stvar pri deklamaciji teksta je, da se govóri in poje smislu primerno. Zato pa je seveda najprej potrebno, da pozna pevec vsebino teksta; kako bi pač drugače mogel izgovoriti in peti skupaj, kar spada po smislu skupaj, in ločiti z večjimi ali manjšimi prenehljaji ali pavzami to, kar je po vsebini med seboj različno. Zahteva, da imej dirigent tekst koralnih spevov v prevodu, ni torej pretirana; kako bo mogel pojasniti pevcem vsebino besedi če jih sam ne ume.¹⁾

Potem bi se ne pelo: Crucifixus | étiam pro nobis = bil je križan tudi (celó) za nas, ampak: crucifixus_étiam pro nobis = tudi je bil križan za nas; ne: Et in Spiritum | sanctum_Dominum = in v Duha, svetega Gospoda, ampak: et in Spiritum_sanctum, Dominum et vivificantem = in v sv. Duha, Gospoda in oživljevavca; ali v Libera: dum discussio | venerit atque | ventura ira = ko sobda | pride in | bodoča jeza, namesto: dum discússio vénerit | atque ventúra íra; ali v antifoni Alma: Tu_quae | genuisti = ti ki | si rodila, namesto: Tu | quae genuísti, i. t. d.

Zginile bi te in še druge večje napake, s katerimi se mnogokrat kazi tekst.

¹⁾ V izdanji „Graduala“, katero je priredil Dr. Haberl s koralnimi notami na 5 črtah v g-ključu, natisnjen je pod latinskim tekstom nemški prevod. Ta izdaja je jako priročna in uporabna. Slovenskim pevovodjem in organistom predlagam sledeči nasvet: Kadar pripravlja kdo koral za službo božjo, naj se obrne na svojega g. župnika ali kaplana, ki mu bode gotovo razložil in pojasnil tekst in mu povedal prevod. Ako si piše ta prevode v poseben zvezek, bode imel v nekaj letih prevode vseh onih spevov, ki se najčešče rabijo. V koralni knjigi pa naj si z navpičnimi črticami zaznamuje oddelke, ki spadajo skupaj in se morajo govóriti tako. Knjigi ta znamenja ne škodujejo nič, a vsakdo bo imel od tega veliko korist. Seveda je treba za tako delo velike pridnosti in posebno vrle vstrajnosti. Toda delajmo pod varstvom sv. Cecilije s svetim veseljem in navdušenjem za božjo čast. *Op. prelagatelj.*

Zveza češkoslovenskih vodij glasbe, kapelnikov, organistov in lastnikov glasbenih šol.

zadnji številki „Cerkv. Glasb.“ objavljena vest o občnem zboru naše zveze sklicanem v Prerov na Moravskem, me pozivlja k temu današnjemu dopisu, zadevajočemu rečeni občni zbor. — Pred vsem opozarjam, da se je vrinila v moj zadnji dopis na strani 7. letošnjega „Cerkv. Glasbenika“

na vrsti 21. od spodaj neljuba tiskovna pomota, ker je čitati 1894 in 1895 mesto 1834 in 1835.

Da smo stopili z Vami, slovenski bratje v dotiko, nas vzradošča vsikdar, ko se shajamo k shodom, da razmotrivamo o našem stanju. Vsaj ste v celi državi med prvimi, ki se zavzimate za našo stvar. Prav pristrčno Vas vabimo, da pridete na naš občni zbor, ki ga skličemo za dan 7. avgusta letos v Prerov. Za primer, da onemogoči oddaljenost kraja Vaš prihod, Vam hočemo poročati o izidu našega zbora in vpošljemo Vam na zboru sklenjene peticije, da jih z nami vred sopodpišete. Razven državnih in deželnih poslancev ter žurnalistov vabimo na shod tudi Poljake in tovariše z Dunaja.

O žalostnih razmerah naših ne bomo tožili. Za dobe petletnega našega delovanja smo nabrali bogat material, to posebno potom vprašalnih pol, katere smo razposlali med tovariše lani. Ta material nam omogoči, da zamoremo stopiti pred občni zbor z gotovimi stvarnimi predlogi. Naše peticije zadevajo le pravne razmere našega stanu. Penzije zamoremo si priboriti le skupaj z vsemi drugimi zasebnimi uradniki, in je uvedla o tem itak že vlada svoje študije.

Našemu delokrogu je odkazana predvsem vreditev in zboljšanje plače, ki bo tudi podlaga za bodočo mirovino. Plače pa ni moči vrediti enakomerno in tudi ne od zgoraj. Patronati otežkočijo namreč tako enakomerno vreditev. Verskega zaklada ni moči privzeti k zboljšanju plač organistov, kajti le-ta ne more prispevati k našim plačam, ker to prepoveduje izrečno ministerski razpis z dne 30. jan. 1872, št. 803 in oni z dne 10. maja 1864, št. 2111.

Zboljšanje plač je izvedljivo le od spodaj in to temeljem člana 35. in 36. zakona z dne 7. maja 1874, drž. zak. št. 50 in zak. z dne 31. dec. 1894, o katerih je spregovoril tudi „Cerkv. Glasb.“ v 1. letošnji številki. Vreditev plač po teh zakonitih določilih je vsekako pravična, ker prispeva k plači organistov po meri direktnega davka vsa župnija.

Priporočamo Vam le-to edino močno pot k zboljšanju Vaših plač in smo pripravljene Vam postreči z odnosnimi pojasnili in prošnjami.

Dašice na Češkem, meseca julija 1900.

Bogomil Kašpar.

Dopisi.

Ljubljana. — „Glasbena Matica“ je nedavno razposlala svojim članom dva zvezka vokalnih skladb. Prvi zvezek ima hrvatski moški zbor z bas-solo „Na vrelu Bosne“ zložil F. S. Vilhar. Drugi zvezek ima v 1. oddelku slovenske duhovne pesmi iz 16. in 17. stoletja; v 2. oddelku pa slovenske narodne pesmi, katere je vse harmoniziral in uredil g. Matej Hubad. — Pri vsi prostosti, ki jo dovoljuje koncertna uredba, mora se vendar strogo gledati na to, kar nikakor ni dopustno. Tako n. pr. pri cerkvenih pesmih zlasti povdarjamo, da se posamezni odstavki kake pesmi nikdar ne smejo končati z nerazvezanimi četvero-zvoki; toliko manj se to sme zgoditi pri starih duhovnih pesmih. Poleg tega zelo moti nepravilna poraba kvartsekstakorda in močno smo se zavzeli nad zaključkom (v starem cerkvenem tonovskem načinu zloženi pesmi) — v tercni, namesto v oktavní leži. E.

Iz ljubljanske okolice. (Sklep šolskega leta na orglarski šoli.) Dne 12. julija se je sklenilo šolsko leto na orglarski šoli prav slovesno in zanimivo po vže objavljenem vspredu. Ob 7. uri je bila v ta namen v franciškanski cerkvi slovesna sv. maša, pri

kateri so peli učenci orglarske šole teško klasično mašo B. Galuppijevo. (Baldasare Galuppi je † l. 1785.) Žal, zares žal mi je, da nisem mogel biti prisoten pri sv. pravilu ter poslušati izvajanje klasične te skladbe. Kakor sem čul od drugih, se je težka skladba pela po vsem precizno in jako dovršeno. Introit, ofertorij in komunijo so peli koraluo, graduale pa A. Foersterjev „Gloriosus Deus in sanctis suis.“ v soglasju z dnevnim oficijem.

Ob 9. uri se je pričela v orglarski šoli javna preskušnja. Poleg g. g. učiteljev na tej šoli je prišlo tudi dokaj že v službi delujočih bivših učencev na tej šoli ter drugih prijateljev do glasbe. Najprej je izpraševal g. prof. A. Foerster iz skladboslovja, harmonije. Sestava raznih tri-, štiri-, peterozvokov. Sekstakord, kvartsekstakord; razrešitev raznih septimakordov; sestava in postopek fuge, imitacija, kontrapunkt... itd. Čudil sem se, kako so učenci na teška vprašanja točno odgovarjali ter razne kombinacije na šolski deski razreševali. Lahko je umevno, da jim prilastitev toliko tehničnih izrazov v njim ptujem jeziku dela mnogo preglavice, pa resna volja — vse premaga!

G. prof. Jan. Gnjezda je izpraševal iz liturgike: o razdelitvi in pomenu cerkvenega leta o sv. maši itd. Kako potrebno je to znanje orglavcu, da se more ravnati po zapovedih cerkvenih glede cerkvenega petja! Vidil sem na steni v šoli tudi škofijski direktorij. Prav tako!

Sledilo je praktično izvajanje na orglah in glasoviru. Učenci so si poljubno izbrali vsak svojo nalogo in so večinoma predavali še bolj težke preludije z veliko lahkoto. Vidi se pač v vsem, kaj stori šola velikega mojstra na orglah, i. e. g. A. Foersterja. Ta firta nuanca v igranju in spretnost v pedalu! Ne bil bi verjel, da ima orglarska šola več tako izvežbanih pijanistov, ko bi sedaj sam ne bil tega videl in slišal. Tako postavim je igral absolvent g. Drole težko piečo iz Mendelssohna s tako spretnostjo, gotovostjo ter fineso, da bi se mu ne bilo treba sramovati pred številnejšim glasbeno izobraženim občinstvom. Pod vodstvom č. g. P. Angelika je pela vsa šola A. Foersterjevo mašo „In honorem s. Francisci“ izborno. Čudno! Učenec A. Vilar je dovršil letos že orglarsko šolo, pa vam poje še — sopran! Pa kak čist in krepek glas! O tem absolventu vam moram še nekaj povedati, kar mora vsakoga presenetiti. Ta orglavec ima posluh posebne vrste. Imenuj mu interval, kateri hočeš, on ti ga zapoje točno takoj brez vsakega iskanja in pomisleka; vdari na tipko na orglah ali glasoviru katero hočeš, zopet ti točno „pogrunta“, kateri glas je bil. Da, res skoro neverjetno. Te redke zmožnosti pač nima — tako se sploh sodi — noben glasbenik na Slovenskem. O pokojnem Wittu pravijo, da je imel tudi ta dar.

Dovršilo je letos 9 učencev orglarsko šolo, mej njimi g. Drole z odliko.

Res ponosni smemo biti na našo orglarsko šolo, ki nam leto za letom vzgaja spretnih, večjih orglavcev. Vsa čast in hvala gg. učiteljem, ki se na šoli toliko trudijo. Njihova imena ostanejo začrtana s zlatimi pismeni v zgodovini cerkvene glasbe na Slovenskem. Da si je orglarska šola v dolgi dobi 23 let pridobila veliko zaslug — ne rečem samo za cerkveno glasbo, ampak za glasbo sploh na Slovenskem, tega opravičeno nikdo ne more tajiti. Kako na nizki stopinji glasbenega okusa smo bili še pred 23 leti in to ne samo lajki v glasbi, ampak celo oni, katerim je bila izročena „hčerka iz neba“ v varstvo in gojitev! Zato pa tudi orglarska šola zasluži, da bi jo podpirali vsi oni faktorji, ki tudi drugim glasbenim društvom delé leto za letom znatne podpore.

Tu izrečem le še svoje (rabim najmilejši izraz) začudenje, da „naši“ časniki o orglarski šoli in njeni preskušnji niso rekli ne bev ne mev; edina „Laib. Zeit.“ jo je omenila. Je-li to le slučaj, ali kaj drugega?

Po tej refleksiji naj še pripomnim, da bo treba šoli omisliti nov glasovir. Sedanji je dobil že železen glas. Kako bi revež že ne opešal. Tri in dvajset let ga že tepejo od jutra do poznega mraka! Da bi se vendar našla dobra roka ter vročila našemu g. uredniku v to potrebno svoto!

L.

Škofja Loka. — Bridka osoda je zadela škofjeloško faro: č. gosp. mestni župnik in duhovni svetnik Ivan Tomažič je umrl, star 59 let. Njegov pogreb je bil veličasten; pri zelo neugodnem vremenu zbralo se je 36 gg. duhovnih tovarišev. Spremila ga je vnanja dekliska in ljudka deška šola, Marijina družba, katoliško društvo rokodelskih pomočnikov, ki ga je bil on ustanovil in bil prvi njegov predsednik. Zbor 24 pevcev iz rokodelskega, bralnega društva in cerkveni pevci so mu kaj lepo zapeli pred župniščem, v cerkvi in na

pokopališču. Spremilo ga je obilo ljudstva visokega in nizkega stanu. Blagi pokojnik je v skoraj 11 letih svojega župnikovanja veliko delal in storil za svojo župnijo. Naj kratko omenim: Prenovil je vse podružnice, katerih je 11 in je tudi z mašno obleko potrebno preskrbel. Enako je skrbel za farno cerkev, katera ima veliko krasnih mašnih oblačil in perila. Lepe krasne cerkvene posode iz čistega srebra, pozlačene nove in tudi prenovljene. Želel je napraviti še nove orgle, katere so v resnici prepotrebne, a čas in drobiž mu tega nista dopustila. Naredil je 1892. lepo pokopališče, ki ga škofjeloška fara poprej ni imela in za katero je imel mnogo truda in skrbi, še celo nasprotovanja od raznih strani; a njegov jekleni značaj je vse premagal z božjo pomočjo. Postavil je pozneje na pokopališču prelepo kapelico z altarjem in smelo rečem, da je ta njiva božja ena najlepših v naši škofiji. Vpeljal je tudi razne pobožnosti in sicer sledeče: sv. križev pot vsak petek v postu z molitvami in petjem, tridnevno sv. Jožefu v čast, sv. mašo v čast presv. Rešnjemu Telesu vsak prvi četrtek v mesecu; 3 dnevno presv. Jezusovemu Sreču; 9 dnevno za duše v vicah, rožni venec in litanije; vpeljal je tudi strog red pri procesiji veliko soboto in na praznik svetega Rešnjega Telesa in še marsikaj drugega.

Vedno je priporočal in delal za lepo liturgično petje in držal se strogo cerkvenih pravil in določb. Med pevce je razdelil vsako leto do 100 gl. in tudi večkrat jih pogostil, kar mu Bog vse obilno poplačaj na unem svetu. Naj v miru počiva! *Bernard Pirnat.*

Celje. — Dne 2. julija je bilo v tukajšni cerkveno-glasbeni šoli izvanredno veliko veselje, kajti ta dan so blagovolili premil. knez in škof lavantinski obiskati ta velepotrebni zavod, koji se hode te sreče vedno hvaležno spominjal ter v kroniko na prvo mesto zabifezil. Da, velevažen obisk je bil. Premil. vladika so si naše nove orgle ogledali, posamezne učence navduševali in vse poučne knjige pregledali, posebno pa dr. Fr. Haberl-ov „Magister Choralis“. Nadalje so se velezaslužnemu g. vodju K. Bervarju za njegovo požrtovalnost zahvalili ter konečno vsem navzočim podelili sv. blagoslov, kar je bilo zares ganljivo. Vsemogočni ljubeznivega nadpastirja še na mnoga leta ohrani; kajti cerkvena glasba pri nas nujno potrebuje Njih mogočne roke. *G.*

Iz Gospesvete na Koroškem. Dozdaj se še od tu ni nič čitalo v „Cerkv. Glasb.“ o cerkvenem petju, dasiravno je bil moj sprednik vnet cecilijanec in se je ravnal vedno po cerkvenih določilih — g. Jurij Ražer, bivši učencem orglarske šole v Ljubljani, kateri zdaj v enakem duhu in marljivo deluje Wolfsbergu v Lavantinski, tako da je dolini nanj lahko ponosna orglarska šola!

Kakšno petje je pri nas? Latinsko pri slovesnih mašah, sicer pa nemško. Pojo deklice iz Marijinega zavoda v starosti od 12 do 17 let in 2 sestri; skupaj je pevk 34, za sopran jih je 18, za alt 16. Zato rabimo skladbe nam primerne, večinoma dvoglasne in triglasne, izjemno tudi četveroglasne, kakor se vidi iz skladb samih. Te-le so: Oswald Joos op. 11, P. Piel op. 46, M. Haller op. 7 a, op. 53, J. Pilland op. 3, P. Piel op. 25 in op. 63. J. Gruber op. 73, Joh. Schweitzer op. 18. in op. 27. Od očeta prave cerkvene glasbe po Slovenskem, g. Ant. Foersterja op. 15; Preisnesse Salve Regina od G. E. Stehle, J. G. Zangl op. 51, M. Haller op. 27 a, toraj štirinajst različnih latinskih maš. Introitus koralno z orglami, graduale od A. Foersterja iz „Cerkv. Glasb.“, ofertorije pa od različnih skladateljev, nekaj iz „Cerkv. Glasb.“, J. B. Trescha, J. Gruberja op. 95, iz zbirke M. Mayerja in dvoglasne iz prilog Musica Sacra. Tantum ergo od A. Foersterja, P. A. Hribarja in J. Gruberja op. 17. Asperges in Vidi aquam koralno, od A. Foersterja in P. A. Hribarja Requiem: koralni, od P. A. Hribarja ter od Oswald Joosa. Te Deum od F. Schöpfa op. 68. Pri tihih mašah rabimo sledeče: Cantate od J. Mohra, P. Othmar Berger O. S. B. Marijine od Mih. Haller iz raznih opusov. Obhajilne od P. Piel op. 41, božične od P. Piel op. 84, postne od A. Maier op. 3., velikonočne od J. Gruber op. 70. I. in II. Sv. Rešnjega Telesa od M. Haller op. 16. in Srca Jezusovega od M. Haller op. 66.

Na koru je pri meni vedno tiho in mirno; kadar se ne poje, se pa moli brez vsega govorenja, brez smeha in šepetanja. Pred začetkom razdelim note in se poje vse, kar predložim brez vsega obojavljanja ali ugovarjanja v čast in slavo Bogu in Mariji! Po nekaterih krajih tožijo, da ne gre in da ni za ljudstvo cecilijansko petje. Tem postvrim v lep zgled našega obč. čislane, za vse lepo navdušenega g. dekana M. Šašij, kateri so že izdali lepo

svoto za cerkvene muzikalije od kar sem tu. Zato jim na tem mestu izrekam svojo najpri-
srčnejšo zahvalo. Bog povrni!

Naj se nihče ne boji dela in truda, saj nam bode vsem obilno poplačano, kakor upamo v nebesih! Nekateri nas Cecilijance imajo še vedno za strašilo. In vendar je bil vsak zavedni Slovenec vesel, ko je čital poročila slovenskih romarjev v Rimu o njihovem krasnem petju. In prav ti pevci so bili Cecilijanci, dà, pravecati „Cecilijanci“, katere sicer nekateri radi obirajo in jim zabavljajo! Pevci in pevke so bili iz različnih krajev zbrani pod vodstvom g. dekana M. Arko-ta in peli so brez preskušnje; prvič so videli pevci svojega vodjo v Loreti, à takoj so spretno in mogočno doneli slovenski glasovi in potem v Rimu kako je vse občudovalo Slovence-Cecilijance. Ako bi ti ne bili Cecilijanci, bi g. dekanu M. Arko-tu ne bilo mogoče takega zbora voditi, ker bi ne bili poznali not in pa takta. Tako se je pa lahko ponosno oziral po svojem začasnem zboru. Dobro bi bilo, da bi se imena romarskih pevcev priobčila; marsikdo bi jih rad poznal. Slava njim in njihovem vnetemu in spretnemu veleč. gospodu vodji!

Tom. Holmar, kapitelski orglavec.

Na Dunaju. (Cerkveno-glasbeni poučevalni tečaj.) Od dne 16. do 21. julija t. l. vršil se je na Dunaju v prostorih katoliškega šolskega društva cerkveno glasbeni poučevalni tečaj, katerega je vodil slavni dr. Fr. X. Haberl iz Rezna. Ni mi namen ves vspored in njega izvršitev natančno popisati, le nekatere misli hočem priobčiti, katere je izrazil dr. Haberl v teku svojega predavanja. Te misli niso v nikaki logični zvezi, aforistično jih hočem navesti kakor sem si jih kratko zabeležil. Naj mi blagohotno oprosté cenjeni čitatelji, da navajam mnoge njim že davno znane stvari! gotovo so vredne, da se sporočé naslednikom že radi tega, ker jih je izgovoril najslavniši koralist sedanje dobe.

1. Razločevati moramo med govorniškim in pevskim glasom; nekateri duhovniki se nikakor ne morejo otresti govorniškega glasu kedar popevajo „berilo“, da si je to silno lahko; kdor opravlja svojo službo digne attente et devote, temu preide glas nehote iz recitare v cantare.

2. To je slabo znamenje da imamo v sedanjem času veliko število pevskih šol; v 16. stoletju se je najboljše popevalo, a ni mu znana iz onega stoletja ne ena pevska šola; on sam se ni nikdar posluževal kake pevske šole, dasi že 42 let podučuje v petji. Podučuj petje z petjem; če si sam pevec hoš tudi učence kmalo peti naučil; ne klavir, ne harmonij. ne gosli ne nadomestujejo človeškega glasu; sicer se daleč lahko zabrede; nek mož je deček učil peti in jim intervale na piston ali fagot trobil!

3. V prejšnjih časih so se duhovniki mnogo bolj bavali z glasbo nego sedaj; v 16. stoletju so bili vsi glasbeniki duhovniki, edini Palestrina ne!

4. Pevski zbor služi edino le mašniku, ne njegovemu dijakonu ali subdijakonu. Ameriški škofi so poprašali pri kongregaciji za sv. obrede, ali sme pevski zbor po odpetem berilu in evangeliju slovesno odgovoriti: Deo gratias in: Laus tibi Christe, na kar so dobili nikaven odgovor. Radi tega ni zapovedano, da bi moral pevski zbor na intonacijo: Ite missa est odgovoriti z: Deo gratias; ta odgovor se sme toraj opustiti; in se mora opustiti, kadar se ni zapel po rubrikah zahtevani napev, da kor dijakona ali mašnika, če je ta sam pri altarju, ne osramoti.

5. Komaj 150 let je, odkar se je vtihotapila graje vredna razvada, da se opuščajo spremljivi mašni deli: Introitus, graduale, offertorium in communio. Osobito je bil introitus vrlo dobro znan vsemu ljudstvu; nedelje so se sploh imenovala po prvi besedi introita, kar nam dokazuje celo Luther, ki je odpravil daritev sv. maše, a začetnih besedij sv. maše ni mogel odpraviti iz src vernikov, zato jih najdemo še dandanes natisnjene v protestanskih koledarjih: tudi lovcom so nedelje „Oculi“, „Laetare“ i. t. d. dobro znane.

6. Ne bojmo se, da bi bila sv. maša predolga, če natančno popevamo vse mašne dele: anglikanska cerkev ima čudovito liturgijo, ki je katoliški silno podobna; ni kratka ta liturgija; 2—3 ure pretekó, predno je dokončana, in vendar vstraja ljudstvo do konca.

7. Mnogim se zdi čudno, da je Palestrina silno dolge kyrie komponiral, dasi so drugi mašni deli krajši; a moramo pomisliti, da je Palestrina skladal za papeževo kapelo; ondi izkazuje kardinali papežu med pevanjem kyrie svojo pokorščino z globokim poklonom, in radi tega je treba daljših melodij za kyrie.

8. Če poje vse ljudstvo v cerkvi, bodi petje enoglasna; nič ni bolj zoprno kakor dvo-glasno ljudsko petje, če nekateri v napačnih tereah ali drugih intervalih prvi glas spremljajo. Dvo- ali večglasno naj pojó le izšolani pevci in vedno po sekiricah, katerih naj se strogo drže.

9. Duhovnik naj se strogo drži svojega škofijskega obrednika; naj se ne ozira na nikako drugo zapoved; ta velja osobito glede blagoslova z presv. Rešnjim Telesom. Dr. Haberlu se je povedalo, kake določbe ima v najnovejšem čanu v Rimu potrjeni dunajski obrednik; čutil se je, da Rim more kaj takega potrditi, a slednjič se je določno izrazil, da se je treba v dunajski škofiji po njem ravnati.

10. Pred imenitnimi glasbeniki nam ni treba nikakega strahu imeti; dr. Haberl bil je prijatelj Lisztu in Wagnerju, ta dva sta se popolnoma strinjala z načeli, katere je uvedel v cerkveno glasbo: po zakonih logike se mora i v glasbi postopati; cecilijanci delujejo po teh zakonih; nekateri mlajši glasbeniki bi seveda najrajše vso v davnih stoletjih z velikim trudom pridobljeno glasbeno znanje razdrli in iz sveta spravili, a ne bode se jim posrečilo.

11. Rajnki Ambros mu je bil najboljši prijatelj: v Rimu in Neapolju sta mnogo bivala. Ambros bil je mnogokrat krivo sojen, a bil je univerzalen genij, kakoršnega ni nikjer več našel.

12. Hanisch je bil najboljši organist, kolikor jih je dr. Haberl poznal, a nikdar ni iz glave igral, imel je vedno ali antifonar ali graduale pred seboj in čudovito parafraziral koralne motive.

13. Rojeni žid Mendelssohn je s toliko pobožnostjo in tako globokim občutom sestavil *Lauda Sion* kakor noben katoliški skladatelj; a pokazal se je in i v tej skladbi žida, ker je opustil besede: *Phase vetus terminat*.

14. Cerkevni glasbenik naj se ne odteguje novim iznajdbam. Fonograf je najboljši in popolno nepristranski kritik. Bili smo v neki družbi, pripoveduje dr. Haberl, okoli 10. ure zvečer pride krošnjar z fonografom. Moje grlo ni bilo popolno čisto a vendar sem se potrudil in sem zapel, kolikor razločno se je dalo, koralni napev: *Tantum ergo, Genitori, Pa-nem de coelo in oracijo*. Drugi dan sem lahko studiral vse napake, katere sem napravil, bilo jih je malo: fonograf je prav dobro ponavljal moje petje. Kupil sem si še nekoliko drugih valjcev z posvetnimi melodijami, nekatere pesmi so bile tako slabe, da jih ni bilo mogoče izpoznati; oni ki so prvotno peli, niso pazili na svoj glas, ne na dimaniko, ne na sopenje; fonograf je za napake mnogo bolj občutljiv, kakor najstrožji učitelj, in brez strahu pevcu vse njegove napake pove.

Le še par besedi o osebi dr. Haberla; velik in močan gospod je to, ko sem ga zagledal, sem menil, da vidim rajnega idrijskega g. dekana J. Kogejca pred seboj. Šaljivi prijatelj mi je opomnil, da so bavarski župniki sploh tako korpulentni: sveži zrak in bavarsko pivo pospešuje telesni razvoj. Beseda mu je mila in silno prikupljiva, glas zvoneč, govorjenje jasno in razločno. Njegov „magister choralis“ je doživel 12 izdaj in je razširjen v 260.000 izvodih po svetu. Pred 30 leti je bil silno občutljiv in se je zadr nad vsakim, kdor mu ni po volji skladal ali se pregrešil zoper liturgična pravila; sedaj se je močno vnesel, platonični mir mu olajšuje delovanje; če dobi v oceno delo, ki ne zadošča cerkvenim zahtevam, je brez besedovanja vrže v koš. On živi in gori za vokalno glasbo; instrumentom ni protiven, toda mora se paziti na pravo razmerje števila pevcev in instrumentalistov.

Hitro je potekel določeni čas; v ponedeljek zjutraj je zbor katoliškega mladeniškega društva popeval *Palestrinovo* mašo „*Iste confessor*“, v torek bila je črna koralna maša po † Molitorju; v četrtek popoldne smo pohiteli v misijonsko hišo k sv. Gabrijelu blizu Mödlinga; mladi misijonarji so prekrasno pevali votivne večernice od najsv. Rešnjega Telesa; v soboto v zjutraj je dr. Haberl popeval sv. mašo v dominikanski cerkvi. Udeležencev bilo je nekaj nad 60 oseb, sicer malo število, toda pričetek je storjen in upati se sme, da bode seme, ki ga je vsejal dr. Haberl obilo in prineslo stoteri sad.

Dr. Leop. Picigas.

Razne reči.

— Orglarska šola Cecilijinega društva v Ljubljani je končala šolsko leto 1899—1900 dne 12. julija t. l. s slovesno sv. mašo (Bald. Galuppi) in Te Deum-om v frančiškanski cerkvi. Javna preskušnja učencev, o kateri „Cerkv. Glasbenik“ prinaša na drugem mestu in pri kateri je bilo lepo število zunanjih poslušalcev, a ljubljanskih skoro nič, se je vršila od 9. ure blizu do poldne. Letošnjih abiturijentov bilo je devet, med njimi en privatist. Ti-le so: Brejce Anton iz Podbrezja, Drolec Božidar iz št. Jurija ob Taboru, Hafner Lavrencij iz Stare Loke, Jerman Anton s Homca, Kacin Janez iz Otaleža, Lipar Peter iz Mengša, Lukman Mihael iz Vranskega, Vilar Anton od sv. Jakoba ob Savi, Gerden Francšek iz sv. Križa pri Litiji. — Drolec je dobil spričevalo „sposobnosti z odliko“; 5 jih je bilo spoznanih „sposobnim“ in 3 „še sposobnim“ za orglarsko službo.

Novo šolsko leto (24.) se prične dne 18. septembra. Oni učenci, kateri želé v šolo sprejeti biti, naj se ta dan ob 9. uri oglašé v šoli, Vodnikov trg, št. 5. in naj seboj prinesó npravstveno spričevalo svojega g. župnika, tanek posluh, dober glas in vsaj nekoliko glasbene znanosti.

— V pevski zbor frančiškanske cerkve v Ljubljani se bodo tudi letos sprejemali dečki od 10—13 let stari. Zahteva se od njih lepo obnašanje, dober posluh in glas ter znanje not; za sodelovanje na koru pa se jim obljubi za opoldne in zvečer dobra in tečna hrana v samostanu. Oglasé naj se prosilci dné 14. septembra t. l. ob 10. uri dopoldne pri preč. g. P. Angeliku Hribar, da je preskusi.

— † Dne 4. julija t. l. umrl je po daljšem bolehanji orglarski mojster, g. Ivan Zupan v Kamnigoricah na Gorenjskem. Rajni, kateri je dosegel starost le 43 let, je bil zadružnik znane orglarske tvrdke „Bratje Zupan“, katera je mnogo dobrih orgel postavila po slovenski zemlji. Naj v miru počiva!

— Prvi mednarodni glasbeni kongres je od 14.—18. junija zboroval v Parizu v kongresni palači svetovne razstave, razpravljal raznovrstne stvari, tičeče se glasbe ter med drugim tudi sklenil, naj se toni kromatične škale od nizkega C dalje zaznamujejo s številkami. Naj se zopet ustanové z državno podporo pevske šole za cerkvene pevce, zlasti dečke; na vseh konservatorijih pa naj se napravi prost oddelek za cerkveno o ali sploh nabožno glasbo.

— Čč. gg. bravce, zlasti kapelnike in organiste opozarjamo še enkrat na občni zbor „Zveze češkoslovanskih vodij glasbe, kapelnikov, organistov in lastnikov glasbenih šol“, ki hode dné 7. avgusta letos v Prerovu na Moravskem, kamor smo vabljeni tudi mi Slovenci. Dal mu Bog več uspeha, kot lansnemu zborovanju na Dunaji!

— † Dne 12. junija t. l. umrl je v Solnogradu e. kr. dvorni orglar Ivan Mauracher, star 53 let. Z njim izgubi Avstrija enega svojih najboljših orglarjev, kateri je vedel strinjati marljivost delavca z duhovitostjo umetnika. Dasi ni bil najstarejši izmed bratov (Josip je v št. Florijanu, Matej pa v Gradcu), vendar je bil voditelj pri vsih onih delih, katera so „Mateja Mauracher-ja sinovi“ skupno izvrševali. R. I. P.

— Dvornega kapelnika Rudolfa Bibl, cenjenega cerkvenega glasbenika in skladatelja je občinski zbor dunajski odlikoval z veliko zlato salvator-kolajno.

— Mladi češki umetnik Ján Kubelik je dandanes najnovejša senzacija v Londonu, ki je potisnil vse tekmece v ozadje. V Windsoru igral je v pričo kraljice, katera mu je vročila dragoceno častno darilo.

— Cerkveno-glasbena šola v Reznju je končala svoj 26. tečaj dné 12. julija t. l.; 27. tečaj se prične s 15. januarjem 1901. Sprejetih bode 16 gojencev; od katerih je pa že zdaj 9 zagotovljenih. Vspored in šolska pravila razpošilja brezplačno šolsko predstojništvo.

Listnica vredništva:

G. —e—: Prav, da ste nas opozorili na kolinskega nadškofa krasni govor, ki nam je znan; še ljubše bi nam bilo, ako ga preložite Vi. — G. K. B. v C.: Oprostite; za ta list ni bilo mogoče.

Današnjemu listu je pridana 7. in 8. štev. prilog.

Odgovorni vrednik lista Janez Gujezda. — Odgovorni vrednik glasb. priloge Anton Foerster. Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.